

ARTIGA 35

ANUARI
2020

REVISTA D'ART I PENSAMENT CONTEMPORANI

PORTADA: ALBERT GIRONÈS. ACTES DE FE
COVID ART. Museu de Valls

**POSTMODERNITAT
I GLOBALITZACIÓ**

// ANNA MARIA GUASCH

Partim de la base que la globalització, entesa com la nova classe d'art contemporani de les dues últimes dècades, és un tipus d'art que es desmarca clarament de la postmodernitat i que requereix al seu torn altres narratives a l'hora d'escriure una història de l'art sota el gir global, que aposta més per la identitat cultural que pels sentiments estètics i que busca emfatitzar els aspectes geopolítics en detriment de les qüestions d'estil, innovació i progrés, donant per descomptada una clara complicitat entre l'art i els àmbits socials i culturals.

Les diferències entre postmodernitat i globalització són destacades. La globalització, en contraposició amb la postmodernitat, considerada una categoria estètica usada per descriure estils arquitectònics, moviments artístics o estratègies literàries, és una realitat que relativament té poca veure amb els conceptes d'estètica i cultura, tal com els entenien la postmodernitat. No hi ha una cultura globalitzadora de la mateixa manera que sí podem parlar d'una cultura postmoderna, i si la postmodernitat comportava diverses innovacions formals, la globalització sembla invertir aquesta relació, posant tot l'èmfasi a reestructurar els vincles entre política i poder, així com una valoració de la producció econòmica a la llum de les operacions del capital financer.

És en aquest context que cal entendre l'art de les dues primeres dècades del segle XXI, un art que s'expandeix a través del globus, desafiant antigues fronteres geogràfi-

ques i reivindicant narratives de lloc i de desplaçament, és a dir, noves pràctiques culturals que transfiguren les relacions entre l'element global i el local i articulen el discurs de la diferència. Com afirma Nikos Papastergiadis,¹ la «coda» per a l'artista queda definida pel desig d'estar «en» l'àmbit contemporani més que el de produir una resposta «en» l'àmbit quotidià. Estar en el lloc de l'«aquí» i l'«ara», treballar en una pràctica simultània i concreta i contemplar la realització del treball en l'experiència de la connexió impliquen elevar el valor de l'aspecte «performatiu» de la pràctica i desplaçar el paper reflexiu de la producció cultural.

Ara l'artista contemporani ja no ha de decidir entre la disjuntiva de romandre en el context local o participar en els diàlegs transnacionals. Tot el que penetra en el context de l'art contemporani forma part d'un complex procés que circula al voltant del món i que es defineix no sols per la qüestió de la diferència sinó per les diferents vies d'«estar en el món».

Es tractaria també d'un art que afirma la seva contemporaneïtat sense límits i sense història en sostenir que «només» pot ser contemporani perquè a escala local no posseeix la seva pròpia història de la modernitat, amb tot el que això implica d'apuntar cap a noves audiències, moltes d'elles amb tradicions locals que no han estat filtrades pel pensament de la Il·lustració.

No obstant això, va ser el sociòleg Roland Robertson el que en el seu text *Globalization: Social Theory and Global Culture* (1992)² va definir d'una manera més clara el terme «globalització» com la «compressió del món i la intensificació de la consciència del món com un tot» o, en altres paraules, com «la interpenetració de la universalització de la particularització i la particularització de l'universalisme».

L'aspecte global no s'oposaria al local, sinó que més aviat allò que es refereix al local està essencialment inclòs dins del global. La globalització entesa com «una comprensió del món integral» incorpora la vinculació de localitats, però també la invenció de la localitat. És el que Robertson denomina «la ideologia de la llar» com a resposta al fet que vivim en una condició de «sense llar» i «sense arrels».

I d'aquí la insistència per part de Robertson en l'ús del neologisme «localització» com aquella fórmula que manté en constant tensió les tendències de la globalització i de la localització. La qual cosa porta a Robertson a usar el terme «glocalització» d'una manera estratègica, primer, per demostrar la naturalesa complementària i interpenetrativa de dues tendències aparentment oposades: homogeneïtzació i heterogeneïtzació; i, segon, per promoure un procés de generalització per entendre i abastar el món com un tot, donant així per superada l'era de l'estat nació (un constructor ideològic de finals del segle XVIII) i obrint la porta a la major font de producció de diversitat i hibridació.

1. Nikos Papastergiadis, «Spatial Aesthetics: Rethinking the Contemporary», dins Terry Smith, Okwui Enwezor y Nancy Condee (ed.), *Antinomies of Art and Culture. Modernity, Postmodernity, Contemporaneity*, Duke, Duke University Press, 2008, p. 363-364.

2. Roland Robertson, *Globalisation, Social Theory and Global Culture*, Londres, Sage, 1992, p. 177-178.

Antoni Abad. «Megafone.net/2004-2014» (MACBA, 2014). Fotografia: Miquel Coll.

UNIVERSALITAT

I PARTICULARITAT DELS SÍMBOLS

// RAIMON AROLA

.....

Escric aquestes línies quan s'escurça el dia i la tarda de seguida ja fosqueja. Falta poc per Nadal, el solstici d'hivern, després, molt a poc a poc, la llum diürna s'anirà enfortint i allargant. Per Nadal, els cristians celebren el naixement del fill de Déu, concebut al principi de la primavera. Els romans, és força conegut, dedicaven aquest solstici al *Sol Invictus* ('el sol invicte'). El sentit d'aquesta data era el mateix tant per als pagans com per als cristians: el *re-naixement* de la llum com a símbol visible del re-naixement de la vida, que és el que expressa Jesucrist com el sol etern i invencible, mentre que, en el paganisme, se celebrava el retorn de Mitra o de Mars, entre d'altres.

El solstici d'hivern evoca els misteris dels re-naixements, ja que la mort (la foscor) no aconsegueix posar fi a la vida (la llum), ans al contrari; sembla un pas necessari per a una vida nova que ha deixat enrere la mort i la foscor. És obvi que els homes d'arreu han reconegut en el cicle de l'any uns dels símbols per excel·lència; en aquest cas es pot parlar pròpiament d'un símbol perquè l'esdevenir del món l'omple de contingut. Després, aquests símbols entren en una inevitable decadència i el símbol esdevé un signe, el contingut transcendent es dilueix en un costum i, com a molt, en una creença.

Un signe és un conveni d'una societat per designar alguna cosa. Per exemple, la bandera d'un país és, inevitablement, un signe malgrat que s'anomeni un símbol. Un símbol ha de conduir l'home que el contempla a una realitat transcendent i, justament, és aquí on es troba la universalitat, no és necessari un codi concret per saber-ne el significat. Pot ser que només es reconegui la transcendència en l'àmbit intuïtiu, però això no importa perquè dins de la pròpia forma simbòlica és on hi ha un contingut, no un significat esta-

blert social i particularment, com és el cas dels signes.

El psicòleg suís Carl Gustav Jung fou qui va establir els fonaments que relacionen l'esdevenir del món i el de l'home en explicar la ciència de l'ànima o psicologia des d'una perspectiva fins aleshores sense estudiar, l'anomenà psicologia analítica o psicologia profunda. Jung descriu què és l'«inconscient col·lectiu», el terme clau per comprendre la universalitat dels símbols, i així com Sigmund Freud va concebre que la identitat de l'ànima es configurava durant la infantesa de l'individu i, per tant el fet particular és fonamental; per a Jung —cal dir que ambdós van treballar plegats alguns anys— l'inconscient és un element col·lectiu que s'ha configurat en l'ànima dels homes al llarg de les existències. Des d'aquest punt de vista, els estudiosos de les tradicions locals han tingut el suport necessari per comprendre que hi ha alguna cosa universal en els símbols particulars. Propers als arquetips i allotjats en la interioritat dels éssers humans, els símbols —si són realment camins per arribar a la transcendència— es poden relacionar amb les distintes formes que agafen en les idiosincràsies culturals particulars. També amb les cadenes de correspondències simpàtiques que s'estableixen segons les maneres de fer de cada indret. Són essencialment universals però, inevitablement, particulars.

Retornant a la festa del Nadal i als símbols que l'envolten, és evident que és un símbol cristià i, més específicament, del cristianisme europeu i mediterrani; és a dir, de la zona de la terra propera al tròpic de Càncer on les estacions estan ben definides en una divisió quaternària: primavera, estiu, tardor i hivern (és evident que no passa el mateix a l'equador ni als cercles polars i que al tròpic de Capricorn és a la inversa, ja que allà se celebra Nadal a principis d'estiu). La pròpia experiència ha creat el contingut universal del símbol de Nadal, que no és una idea platònica aliena a l'existència, ans al contrari. Per això sembla evident que els símbols es formen en la identitat entre els éssers humans i la natura.

És més, la consciència d'aquesta identitat genera una transcendència que ben sovint s'ha anomenat «déu», mal-

grat que és ben diferent del concepte ideològic que moltes esglésies han utilitzat fins ara. Separar la natura, l'home i déu és un sense sentit que, òbviament, allunya les imatges dels símbols i els converteix amb signes convencionals. Louis Cattiaux explica el següent en relació amb l'origen de l'obra d'art i la seva relació amb la màgia i el símbol: «les arts tenen el seu origen en la primera obligació de l'home encarnat: la de defensar-se en els tres plànols del món creat. Només després d'acabar el ritu, ha estat quan ha pogut prendre consciència de la gratuïtat de l'art a través del joc de formes, sons, colors i moviments, i elevar la seva màgia fins a intentar combregar per mitjà d'ella amb la gran ànima del món, a la qual els homes criden Déu. Llavors direm que la màgia particular s'ha elevat fins a la màgia general i que l'art és el conducte que ens comunica amb l'Universal.»³

C. J. Jung va fer servir el concepte psicològic d'«individualització» en lloc dels termes més propers a les religions, tanmateix, els noms importen poc en relació amb el contingut universal dels símbols, perquè és evident que a partir de Jung i del Cercle d'Eranos (*Eranoskreis*), que ell va promoure, es van desenvolupar els grans estudis al voltant del pensament simbòlic i dels símbols particulars-universals. Personatges com Mircea Eliade, Henry Corbin, Gershom Scholem, Heinrich Zimmer, Pierre Hadot i un molt llarg etcètera han estat els grans pensadors de la segona meitat del segle xx que s'han referit i han estudiat aquest tema i els seus llibres són un dels llegats més interessants de l'Europa contemporània.

.....

3. L. Cattiaux, Física y metafísica de la pintura, *Tarragona, Arola Editors, 2012, p. 40-41.*

.....

Estel·la dedicada a deïtats celestes, d'autor desconegut, Roma, 150-200 d.C.

.....

GELO, L'HIPERTEXT DELS SOMNIS

// CINTA BELLMUNT

Museu de Valls.

Del 10 de juliol al 30 d'agost de 2020.

valls.cat

Una de les coses bones per recordar de l'any 2020 serà sens dubte l'exposició antològica «Gelo, dels bars musicals de Tarragona als extraterrestres del Montsià (1980-2020)», que se li ha dedicat a aquest artista. Comissariada per Assumpta Rosés, recollia 40 anys de trajectòria professional d'aquest creador divers i singular.

A Gelo la seva afició per l'art li ve de jove. Quan era adolescent passava moltes hores a la biblioteca de Valls, localitat de l'Alt Camp on residia. Allí es nodria i observava com eren diferents cultures del món que després incorporaria a les seves obres. Enguany, la ciutat on es va despertar el seu interès artístic li ha dedicat un merescut homenatge.

L'exposició està recopilada i analitzada en un llibre catàleg i permet establir un recorregut per quatre dècades de feina, en un esforç de síntesi i d'intentar trobar un relat coherent i cronològic a la seva obra, de manera semblant a quan t'encarreguen una biografia i has de posar ordre i donar sentit a una història de vida. Però, en l'obra de Gelo, malgrat la seva evolució i el pas dels anys, sempre hi ha un denominador comú: ens trasllada al món dels somnis, dels colors, de les formes geomètriques, dels éssers transfigurats, de la diversitat, de l'elegància i de l'equilibri, amb una presència important pel culte als mons egipcis i a l'*undeground*. En la majoria de les seves composicions aquestes realitats se superposen i hi ha l'omnipresència de l'ull que sempre ho mira tot, i molt sovint també la

serp, com un toc d'atenció, com una crida a no baixar la guàrdia envers algú que ens vigila, i en contraposició a la maldat, al vici, a la bellesa, a la urbanitat i, sobretot, a la transgressió.

Cal destacar la hipertextualitat que empra. A la societat en xarxa ens hem espavilat ràpid per llegir per capes i navegar d'una paraula a una altra, obrint contínuament finestres.

Gelo fa ja molts anys que es va avançar a aquesta manera d'interpretar o d'explicar la vida. El seu dibuix s'estructura en estrats que s'eixamplen com una teranyina plena de contingut de la qual s'observen diferents nivells: el «vestit», el primer que veiem, i amb una llum normal; després, les articulacions, en fluorescent, com una metàfora del que ens passa per dintre, una barreja d'emocions i de pensament. O primer veus un rostre, però al cap de pocs segons, t'adones que n'hi ha dos, i al seu costat un altre. Les seves obres són gran murals, plens de vida, de bullici, de curiositat.

Molts dels seus personatges posseeixen un estómac ple d'éssers vius. No ho podem oblidar, i així ho avalen els estudis arqueològics sobre evolució humana: la nostra major capacitat de processar aliments, i com més nutritius millor, va afavorir el desenvolupament del nostre cervell, on es concentra el disc dur de la nostra maquinària humana.

D'altra banda, les figures de Gelo, siguin persones, animals o coses, estan majoritàriament enfocades cap a dalt. Pràcticament tot toca de peus a terra, però s'evidencia un desig d'enlairar-se. Predomina molt, alhora, el moviment en espiral i en aquesta direcció, com si contempléssim la vida com un laberint, amb unes estructures que presenten un cert ordre. Així, una edificació respon als paràmetres convencionals, però aquestes passen a un segon pla per donar visibilitat a éssers diferents, que es debaten entre el bé i el mal, amb serps que ressegueixen l'interior dels cossos.

Tot això ho du amb una gran capacitat de resiliència: no tinc diners, doncs reciclo. I el que surt té igualment una gran qualitat. Com pertoca a l'excel·lència del seu geni creatiu.

Vistes de l'exposició.

Fotografies: Pere Queralt i ARTIGA.

EL MOMENT DE LES IDEES

// ÀLVAR CALVET

ELS ENSENYAMENTS ARTÍSTICS

NO REGLATS, L'ESCOLA EN PARAL·LEL.

Joseph Beuys, als anys seixanta, ens proposava un model de societat basat en dues eines bàsiques: l'art i la creativitat. Actualment, la coneguda professora Maria Acaso, que sovint fa referència a l'educació disruptiva,⁴ ens parla de «l'arteducació», un concepte que sorgeix de la suma d'art i educació com un fet híbrid, en el qual els límits entre art i pedagogia són molt difusos, en un context de comunitat d'aprenentatge en totes les direccions, en què una classe s'ha d'entendre com una producció cultural en si mateixa. Amb aquest article, des d'Artiga volem fer un petit homenatge a les escoles, tallers o espais artístics, que han anat sorgint durant els últims anys al nostre territori en paral·lel als perills o les amenaces que pretenen sovint i intencionadament retallar els ensenyaments artístics oficials sobretot a la primària, ja que, com torna a apuntar-nos Maria Acaso, «relegar l'educació artística té un objectiu polític: crear cecs vidents».⁵ Per contrarestar aquest fet i després d'una recerca a múltiples bandes, us presentem els espais més coneguts del nostre territori dedicats a la pedagogia de l'art i de la plàstica:

El **Taller de Pintura Nuri Mariné**, situat a Cambrils que ens ofereix un espai on «l'individu es troba en essència segons el caràcter individual i al propi ritme o *tempus*». Com en un joc «s'intenta aportar el sentit de la llibertat i de la confiança en un mateix».

L'illa del Safrà, situat a Reus, des d'on l'Agustina Sobrino ha creat un «espai familiar on viure-hi experiències». L'alumnat, d'edats molt diverses, hi segueix la premissa de «creure en l'extraordinari dins del quotidià».

El **MAMTpedagògic**, del Museu d'Art Modern de la Diputació de Tarragona, amb Marisa Suárez i Núria Serra al capdavant, utilitza sovint els fons del mateix Museu, apostant sobretot per una interacció amb el context pròxim, essent un referent d'escoles i docents que sovint hi busquen assessorament. Hem de destacar les Jornades de Pedagogia de l'Art i Museus organitzades des del mateix Museu i que es recullen en una publicació de referència en els ensenyaments artístics.

ADDEND a la Morera del Montsant, iniciativa de Montserrat Cortadellas i de Francesc Vidal, pretén atendre necessitats formatives del professorat de l'entorn més proper i alhora realitzar cursos i tallers relacionats amb el fet artístic, impulsant la recerca, la conceptualització, la producció i la difusió de propostes multidisciplinàries d'art, cultura i pensament contemporani.

Còdol Educació, es presenta com un grup d'apassionats per la innovació cultural i pedagògica, dirigint les seves propostes a un públic general, a un públic familiar i també a centres escolars i a museus. Sovint els projectes són fets a mida segons els encàrrecs concrets. «Creix, gaudeix, fascina't! Ens acompanyes?» és el seu eslògan. Són mediadors, facilitadors de viarans de creixement i innoven en la dinamització, la gestió i la posada en valor del patrimoni.

L'artista va a l'escola, és una proposta coordinada per Eloisa Valero i Thaïs Salvat, consistent a convidar diversos artistes locals a compartir experiències de creació amb l'alumnat i els docents d'escoles molt diverses del

nostre context. La proposta es defineix dins dels paràmetres de l'educació artística disruptiva. Voldrien que definitivament «es reconegui la creació artística com a una eina de recerca i de reflexió social».

Escoles d'Art de la Diputació de Tarragona, EAD-Tarragona i Taller d'Art de Valls, EADReus i EADTortosa. En aquestes escoles, l'oferta formativa en paral·lel a l'oficial, s'estableix a partir de tallers i cursos monogràfics, seguint uns paràmetres com són l'acompanyament dels exalumnes —per tal de cobrir les seves necessitats formatives un cop acabats els estudis reglats— i també segons la demanda i les necessitats detectades de caràcter territorial.

L'Espai Nautilus, a Tarragona, és un espai peculiar, botiga i galeria d'art que també ofereix tallers que intenten donar cobertura a les necessitats i demandes dirigides a un públic sobretot infantil i juvenil. En el terreny artístic també realitzen una activitat amb Jesús Arjona consistent a apropar l'art i la cultura africans a les escoles.

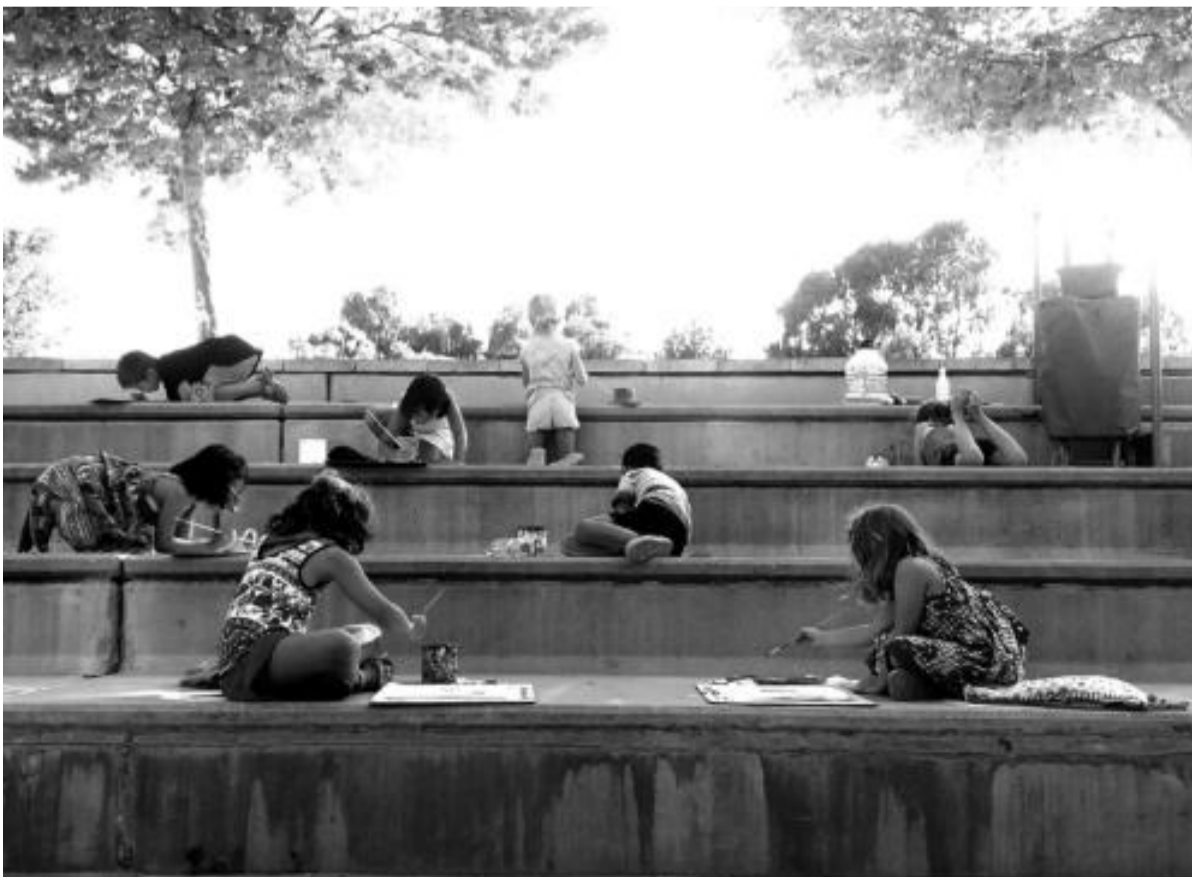
4. *L'estudiant s'ha de concebre com un productor de coneixement que està al mateix nivell que el docent.* <https://revistadigital.inesem.es/educacion-sociedad/educacion-disruptiva/>

5. *Entrevista al diario.es de Sofía Pérez Mendoza a María Acaso, el 09.12.2014.* <https://diarieducacio.cat/relegar-educacio-artistica-te-un-objectiu-politic-crear-cecs-vidents/>

Taller de Nuri Mariné. Núria Rion, L'artista va a l'escola.

Aula al carrer d'ADDEND.

Fotografies: Nuri Mariné, Eloisa Valero i ADDEND.

GONZALO LINDÍN I L'ESSÈNCIA DEL CAMP DE TARRAGONA

// ANTONIO SALCEDO

Museu de Valls.

Del 9 d'octubre al 15 de desembre de 2020.

valls.cat

Amb motiu de complir-se el centenari del naixement del pintor Antoni Gonzalo Lindín, (Oviedo, 1920 – Tarragona, 1999) s'ha organitzat l'exposició «Paisatges retrobats», aprofitant l'excel·lent donació que la seva filla Anna Gonzalo ha fet al citat museu. A través d'una encertada selecció es pot fer un recorregut de la seva obra des dels seus inicis fins gairebé el final de la seva vida. Una vida que a excepció dels anys que va servir a les ordres de l'exèrcit republicà, va estar dedicada al món de la creació, la cultura i la docència.

Gonzalo Lindín, com és conegut, fou alumne del Taller Escola d'Art de la Generalitat de Catalunya (1935-1938) on va tenir com a professor de pintura el reconegut pintor paisatgista Ignasi Mallo. Un artista que ell sempre va reconèixer com el seu mestre. El 1937 fou cridat a files i no va tornar fins el 1944, per dedicar-se de ple a la passió de la seva vida, pintar i pintar. L'any següent va fer la seva primera mostra individual a Tarragona al Sindicato de Iniciativas. Fou el començament d'una carrera professional caracteritzada per l'estudi, el rigor i la recerca constant. Un any després (el 1946) va guanyar la medalla Tapiró amb el paisatge *Castellvell*, en el qual evidència la influència del seu mestre; una medalla que tornarà a guanyar el 1952 i el 1972. A poc a poc el nostre pintor va anar trobant el seu propi camí.

En una mostra que fa al Centre de Lectura de Reus l'any 1951, Gabriel Ferrater constata que l'artista superava el

postimpressionisme tradicional del paisatgisme català, en el qual havia assolit un bon nivell de refinament, però no li permetia ser ell mateix. Pel que fa a la composició destacava l'estructura formal així com el magnífic ús del color. En les obres d'aquests anys ja podem veure un decidit camí vers una composició més abstracta, en elles els elements perden corporeïtat i significació literària per passar a ser elements essencialment pictòrics. A la mostra, tenim una obra del 1957, *Amfiteatre*, un bon exemple del seu procés vers l'abstracció, elements geometritzats, grafismes molt marcats i algunes tintes planes. Un any després dona un pas més decisiu cap a l'abstracció.

L'any 1958, a Barcelona es va presentar una exposició que fou considerada com l'esdeveniment més important de la dècada, l'exposició «Arte otro», comissariada por Michel Tapié a la Sala Gaspar en el qual varen participar 25 artistes entre ells, Burri, Dubuffet, Fautrier, Saura, Tàpies, Tharrats, Pollock, Tobey i De Koning. Fou la confirmació a l'Estat es-

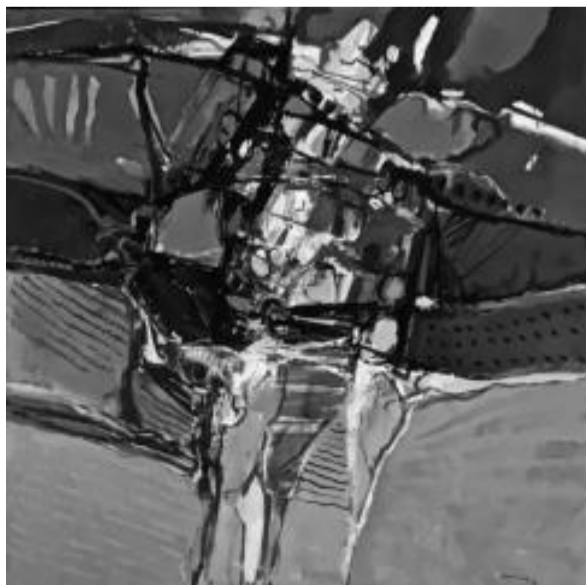
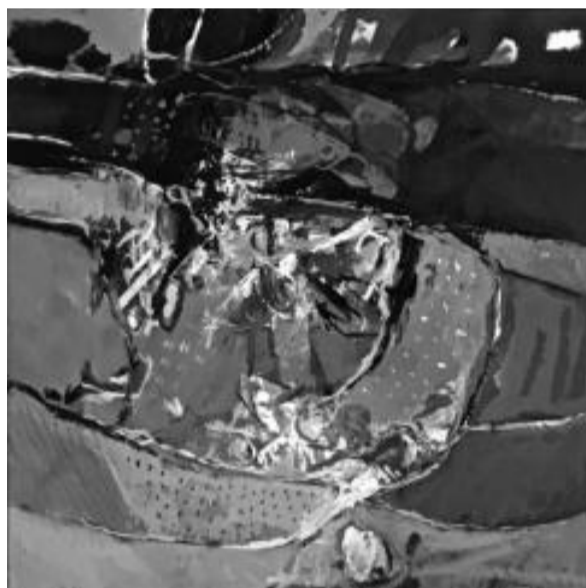
panyol de la llibertat que tenia l'artista per deixar la pintura tradicional i donar camp lliure a la creació, el tractament de l'espai, de la matèria i la desaparició de la forma. No sabem si Gonzalo Lindín va veure aquesta mostra, però de ben segur que en va tenir coneixement. A partir d'aquest any les seves obres són cada vegada més abstractes, el color i la matèria prenen un major protagonisme, però la referència al paisatge sempre hi serà present.

Un canvi molt notori es va donar a partir de l'exposició que va presentar a la galeria Syra, el mes de desembre del 1971, amb un gran èxit de crítica. Podem dir que a partir d'aquest moment i durant aquesta dècada va produir les obres en què més es va apropar a l'abstracció; obres plenes de vida, d'entusiasme, d'energia, en les quals el color pren un gran protagonisme. Podem dir que com havia fet Mir en el seu moment, Gonzalo Lindín reinventa el paisatge del Camp de Tarragona, amb un llenguatge molt personal que, amb canvis significatius, mantindrà al llarg de la seva trajectòria. A la mostra, hi tenim excel·lents exemples d'aquests anys.

En les dècades següents, continua avançant i aprofundint en la seva obra, en un procés creatiu, en el qual la referència al paisatge com a element essencial agafa més força. La solidesa estructural que ja s'anunciava des dels seus inicis, es manté constant, igual que el domini del color. Justament aquesta riquesa cromàtica que ha caracteritzat la seva obra és, com assenyalava Kandinski, l'element que atrau l'espectador i el que amaga el contingut profund, que nosaltres entenem com la essència mateixa del Camp de Tarragona.

Vista de l'exposició i obres.

Fotografies: ARTIGA.

LLORENÇ UGAS DUBREUIL.

«TENSIONS, IMPACTES I FISSURES»

// QUIM TORRES

Museu d'Art Modern de Tarragona. Del 9 d'octubre al 29 de novembre del 2020. dipta.cat/mamt

La relació entre art i natura ha anat avançant al llarg del temps. Els artistes romàntics s'enfronten sols a la naturalesa i somien amb llocs llunyans als quals fugir, per endinsar-se al seu interior; els impressionistes surten dels seus tallers a treballar en contacte amb la naturalesa; i, durant la postmodernitat, caminar s'incorpora com a experiència i part del procés del mitjà artístic per generar obra i pensament. Els representants d'aquest darrer grup podríem dir que són els anglesos Richard Long i Hamish Fulton, iniciadors del petit moviment que s'ha anomenat discretament Walking Art, i l'obra que Llorenç Ugas Dubreuil ens mostra a la sala d'exposicions temporals del MAMT és certament

hereva d'aquesta manera de fer, en què la protagonista és la pròpia acció de caminar, ja que sense ella no hi ha obra, però s'hi substitueix la importància donada per aquests primers *walking artists* a l'espiritualitat i la poètica intrínseca del paisatge, per una crítica desoladora cap a les pràctiques humanes que destrossen aquest ecosistema per raons purament capitalistes.

El guanyador del darrer 39è premi Julio Antonio d'escultura ens presenta aquí vuit obres que utilitzen tècniques com la fotografia, el dibuix o l'assemblatge, però que es mostren principalment com a instal·lacions en la seva majoria. La primera peça resumeix molt bé, i en petit format, allò que es desenvolupa al llarg de l'exposició, un bloc de formigó que esclafa sense respecte una imatge d'un bosc mediterrani. A la paret contigua hi trobem l'explicació més directa a aquesta petita escultura, un mosaic que podríem anomenar de la «vergonya», com indica una de les fotografies que hi formen part, que ens mostra una quarantena d'indrets naturals que han estat violats per construccions i

estructures artificials que s'aixequen de manera amenaçadora en aquestes fotografies, moltes de les quals, a més, han quedat abandonades o obsoletes, alterant per sempre el paisatge sense cap benefici per ell, sinó tot al contrari.

La resta de peces continuen girant sobre la mateixa qüestió des de diferents perspectives i formes, però de manera més subtil i simbòlica, a través de les quals Llorenç Ugas repensa aquests paisatges maltractats i recorreguts pels seus peus —com en deixen constància els set parells de sabatilles d'una de les parets—, per tal d'interpel·lar l'espectador amb les conseqüències de l'activitat humana.

BIENNAL D'ART CONTEMPORANI GASTRONÒMIC DE CAMBRILS

// ASSUMPTA ROSÉS

Sala Àgora. Ajuntament de Cambrils. Fins al 31 de gener del 2021.

Quarta edició de la Biennial d'Art Gastronòmic de Cambrils. Quan fa vuit anys en vam sentir el nom («Art Gastronòmic») no podíem endevinar la deriva que ha tingut el concurs. L'encertada elecció dels jurats i les bones decisions d'aquests han fet que es converteixi en un referent que atrau bons i arriscats artistes. Ells donen el tomb al tema i hi troben enfocaments simbòlics, socials i antropològics, reflexions estètiques o emocionals.

No parlem de res nou. Només cal recordar les pomes de Cézanne que per a ell deixen de ser pomes per ser només estructura, forma i color; el paupèrrim bodegó de l'arengada de Nonell, menjar de pobres; els barrets femenins amb espines de peix de Picasso durant la postguerra mundial; les modernes sopes de pot d'Andy Warhol, l'arròs fet relleu als gravats de Tàpies o enganxat directament amb pintura als enormes bodegons de cuines de Miquel Barceló als anys 80 del segle passat. El menjar s'associa a l'art de cuinar i al plaer del gust, però també a l'escassetat, a les collites migrades, al *Y luego dicen que el pescado es caro*, de Sorolla o al *Menja't una cama*, títol del poemari de Gabriel Ferrater, tret del refrany popular «Tens gana? Menja't una cama».

Els artistes seleccionats per a la Biennial 2020 repliquen amb llenguatges actuals, semblants situacions i interessos. «Tens gana? Ves a la cua de Càritas», sembla dir la Nuri Mariné amb colors grisos i personatges rosats que es difuminen per la humiliació, ella que sempre dibuixa figures alegres i festives! Ro Caminal recull els records dels vells que havien collit olives a mà, amb les mans gelades, per matar la gana o per fer alguns diners extra durant la postguerra, mentre valoren totes les bondats de l'oli. Veus en off i la imatge fixa de les oliveres de nit, amb els moviments de l'aire i dels ocells que surten i entren entre les branques. Sergi Quiñonero fa la llista de tot allò que pot collir pel camp gratis, perquè és silvestre o perquè són fruits de conreus abandonats. Cristina Salvans ens presenta el menjar «de plàstic» o «menjar escombraria» o «fast food» i hi dona un tomb més perquè els pollastres eren ninos de goma i alhora, junt amb les patates i la cola, tot és de fang cuit: bonic, colorista i immenjable.

Lluc Queralt utilitza carxofes seques o cards com a tampons per crear un camp estampat de punxes per a una taula mística, amb un regust de missa, de dejuni i d'abstinència ritual. Les noves tecnologies són presents a la mostra amb vídeos, resines i amb una irònica al·lusió al WhatsApp, amb converses escrites mentre es cuina o menja, impreses sobre tovallons de paper, oferts al públic per Alba Vilardebó, en la peça més interactiva de l'exposició.

Eva Jolis, Alexandra García, Marc Anglès, Núria Benet, Vicent Matamoros, Àngel Matamoros, Jordina Gros/Pere Estadella i Sònia Rubio tenen obres seleccionades que

mereixerien un comentari. Però m'he de centrar en els guanyadors: Àlvar Calvet, més que una peça presenta una instal·lació que és com una escenografia: un vídeo, una fotografia, objectes diversos, útils o decoratius, relacionats amb una taula parada. Hi predomina el vermell i l'estampat de quadradets de vichy. Al vídeo, l'Àlvar, amb el cap tapat, menja d'uns plats que no tenen més que el dibuix de restes vermelles de menjar. Ni menja, ni veu el que menja, ni comparteix amb ningú tanta taula, tants plats i tant de parament. Una circumstància molt estètica, alhora provocativa, còmica, surrealista i desesperant. Un treball vistós, saturat de forma i color, amb un repertori de tècniques i mitjans visuals, és consumit per un actor que es priva de la visió.

L'Àngel Pomerol comparteix el premi ex aequo, sorprenentment amb una obra que té moltes similituds amb la de l'Àlvar. Són tres bodegons sobre tres prestatges de paret que anomena «Rebosts». Aquí també els objectes s'han tornat ben inútils, convertits, com les pomes de Cézanne, en idees, formes i colors. A més del Cézanne postimpressionista, l'obra fa l'ullet a les de-construccions i re-construccions del gènere del bodegó, fetes per les avantguardes: Picasso, Morandi, Malevitx, Warhol, Donald Judd o Brossa. Els tres conjunts són un homenatge als materials, les formes i els colors dels objectes de la cuina. I mostren com, en l'obra artística, pot anar perdent importància la veritat i ser usurpada per l'estètica.

Obres de Marc Anglès Sacha, Àngel Pomerol i Àlvar Calvet. Fotografies: ARTIGA.

PÀGINES DE CREACIÓ CRISTINA SERRA. «L'HABITACIÓ (2008-2020)»

cristinaserra.com

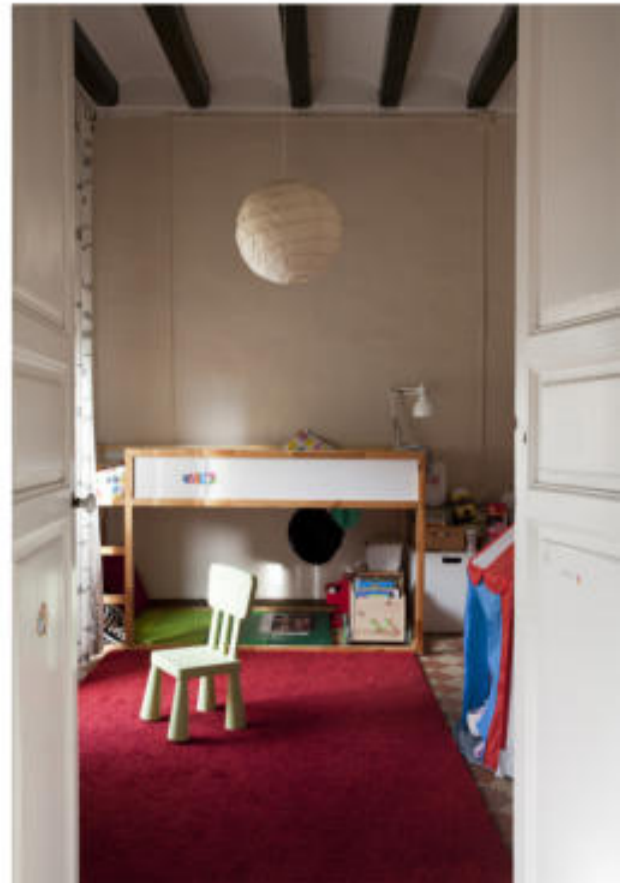
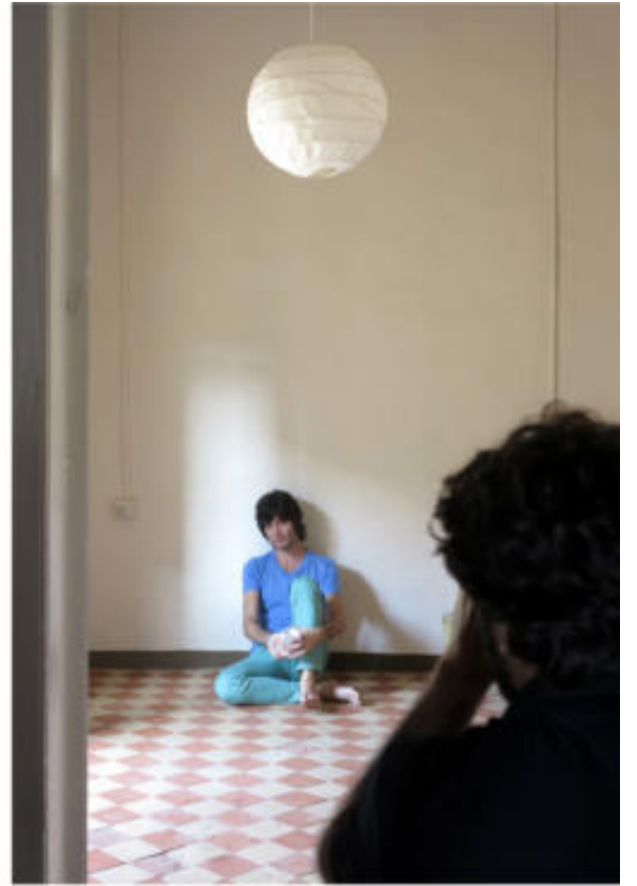
«L'habitació» és una reflexió al voltant de l'espai que habitem, tot defensant l'ambigüïtat, la flexibilitat i la no-especialització de l'espai domèstic.

L'habitació és també part d'un àlbum familiar. Al llarg de 12 anys, l'habitació ha tingut diferents usos, mobiliari i ocupants. Del no-res inicial, ha sigut l'habitació dels trastos, la dels convidats i, finalment, l'habitació de la Bet. Ara, a punt de canviar de pis, l'habitació esdevindrà l'espai d'una altra persona, un espai encara per definir.

Cristina Serra, arquitecta i fotògrafa de Tarragona, viu interessada per l'espai, sigui en el vessant arquitectònic, cultural, social o urbà. Licenciada en Arquitectura per l'ETSAB i graduada en Fotografia a l'EADT. Ha participat en nombrosos projectes, exposicions i concursos i ha editat dos llibres. És membre de Laboratori Visual des de 2011 i té el Premi Carles Mani 2010 de l'Ajuntament de Tarragona. La defineix l'interès per la ciutat i per la relació de les persones amb el seu entorn immediat. La seva fotografia és pulcra i elaborada, una síntesi formal que denota un rerefons de reflexió conceptual i de comunicació emocional.

«THE LAST SUMMER».
EXPOSICIÓ COL·LECTIVA

La Grey, Tarragona. thegreysquare.org.
Del 27 de juny al 30 d'agost del 2020.

Retrospectiva amb vells coneguts que formen part de la programació habitual de la galeria. Un plaer «tornar a veure» Blanca Haddad que ara viu a Veneçuela i presentava una petita peça en fusta intensa i colorista, o tornar a trobar el treball de Lidia Porcar, que aprofundeix en el seu llenguatge, depurant-lo, i també visitar de nou a Benjamín Álvarez, Abel Azcona, Roger Caparó, Michael Kirkegaard, Juan Carlos Lozano, Antonio Luque, Carles Mercader, Xesco Mercé, Manuel Morales, Paquito Nogales i Francesc Roig. En el full de sala els responsables de l'espai ens expliquen que volen «donar cabuda a tota manifestació artística que es desenvolupa en l'espai lliure de l'elecció creativa, perquè pensem que ja no queden tants espais socials oberts com els que representa encara l'art». **M. D.**

PROJECTE LÍMITS.
FOTOGRAFIA. ESTUDIO PERDOMO

estudioperdomo.com/photokm0

El fotògraf Rubén G. Perdomo, alma mater del col·lectiu PhotoKm0, va posar en marxa a les xarxes socials, el «Projecte Límits», amb participació de 24 fotògrafs i fotògrafes, que documentaven a partir d'imatges, petits fragments del seu dia a dia, des del seu confinament a causa de la covid-19. Amb una selecció de fotografies en blanc i negre i en color, es va elaborar el llibre #límits, amb les vendes del qual es va contribuir a La Marató de TV3, que aquest any s'ha dedicat a la lluita contra la pandèmia originada pel coronavirus. Els 50 primers obtenien una fotografia original. El llibre es pot comprar a la parada que el col·lectiu instal·la periòdicament a la plaça del Fòrum de Tarragona, i a la web del col·lectiu per 25 €. **M. D.**

ATRAPATS PER LA COVID-19

centrelectura.cat/revistadigital

El número del segon quadrimestre de la *Revista del Centre de Lectura* de Reus està dedicat a la covid-19, porta per títol «Atrapats per la covid-19». 49 parelles artístiques, d'una banda un artista plàstic i de l'altra un escriptor, els uns i els altres creant camps diversos (pintura, ceràmica, instal·lació, fotografia o grafiti, s'aparellen amb poesia, conte, assaig, prosa poètica...), en general vinculats a les comarques de Tarragona, i amb registres molt variats que fan del conjunt un mosaic viu i colorista que reflecteix meravellósament bé el batec d'aquets mesos de desconcert.

També trobareu uns «Apunts personals» de Fina Masdú Abril que repassen com s'ha viscut des d'aquesta institució el confinament, així com ressenyes de llibres i articles sobre Josep Benet i Jornet i Eulàlia Amorós, que es van vincular al Centre de Lectura i que ens han deixat darrerament. **M. D.**

Fotografia portada: «You deserve all the gold in the world. Thanks. A. R. 2020/12/2021»

FABIÀ CLARAMUNT.
«A PUNT DE»

Galeria Antoni Pinyol, Reus.
De l'11 de gener a l'11 de febrer del 2020.
antonipinyol.com

Els protagonistes de les obres que ens mostra aquí Fabià Claramunt són personatges i objectes imposats, per la cultura de masses, a l'imaginari col·lectiu com a símbols de bondat i superació, que l'artista s'encarrega d'humanitzar, mutilar i assassinar en descobrir una realitat que xoca contra l'optimisme dels relats infantils. El resultat és una obra punyent, de contrastos marcats entre la felicitat innocent de la infància i la decadència provocada per una societat gris, representada amb una intensa mirada neoexpressionista. **Q. T.**

ÀLVAR CALVET.
«AMB ELS ULLS TANCATS»

Museu de Reus. Espai Salvador Vilaseca.
Març-novembre del 2020
museudereus.cat

Com a contrapunt a l'exposició de dibuixos del fons del Museu de Reus, en una sala annexa, s'hi presenten exposicions de dibuix contemporani. L'Àlvar Calvet hi ha mostrat gran part d'un treball fet els darrers anys que gira entorn el dibuix fet a ulls clucs. Dibuixos fets en col·laboració amb invidents, autoretrats fets per artistes amb els ulls tapats i dibuixos d'ell mateix, actuant com un cec o fent de guia de cecs. L'exploració de recursos es basa a centrar l'interès en el tacte i en la configuració mental de la imatge. Ha utilitzat eines de dibuix, pintura, relleus, ceràmica i vídeo. La doble versió en relleu que permet una nova tècnica de reproducció d'imatges, ha fet possible que també els hagin pogut veure/tocar els cecs. **A. R.**

ANTONI ALCÀSSER.
«VIGILA, AMOR...»

Aula d'Art de la URV. CRAI, Campus Catalunya.
Del 18 de febrer al 16 de març del 2020.

A partir d'*El somni de la raó produeix monstres*, Alcàsser ens inicia en un miratge que proposa alguns paral·lelismes entre el segle XVIII de Goya i els elements de control als quals es poden trobar sotmesos els ciutadans/consumidors actuals. En la instal·lació, l'espectador serà interpel·lat, controlat per uns drons i aconsellat a transitar per on li marquen uns rètols direccionals, alhora contenidors de pensament. Com diu Charles Dickens a *La història de dues ciutats* i que ens cita Jaume Palau al full de sala, «Era el millor dels temps i era el pitjor dels temps; l'edat de la saviesa i també de la bogeria [...]; la primavera de l'esperança i l'hivern de la desesperació.» **A. C.**

CORPUS DELICTI 2, «INCOMUNICACIÓ I TELEPORQUERIA»

La Grey, Tarragona. thegreysquare.org.

Gener del 2020.

«No sé hasta que punto nuestra sociedad es real o está inmersa en una distopía global de alcance inabarcable», és el que sostenia, en el pròleg —profètiques paraules— el director de la revista, Antonio Luque. Articles que donen un punt de vista diferent als mitjans de comunicació i a la cultura popular, amb imatges que il·lustren els textos i una deliciosa fotonovel·la. Cada exemplar porta com a obsequi un calendari de paret d'Onofre Bachiller, que el mateix dia de la presentació de Corpus Delicti inaugurava exposició a La Grey. Portada de Pablo Casacuevas i col·laboracions de Dolors Molas Martí, Thomas Keis, Carlos Pina Sales, Lúdia Porcar, Adriana Valdéz, Cheaters' Collective, Màrius Domingo, Escampolis, Michael Kirkegaard, Àngel Pomerol, Antonio Luque. **M. D.**

RÀDIO ALFACS. LA RÀDIO CLANDESTINA QUE CONNECTA LA COMUNITAT ARTÍSTICA EBRENCA

radioalfacs.com

Miquel Sancho, conegut com a Miki (La Ràpita, 1986), és enginyer i melòman i ha estat l'impulsor d'una ràdio col·laborativa que construeix des d'un concepte local, però que té una difusió global i contribueix a reforçar els llaços personals i artístics entre la cada cop menys dispersa comunitat cultural ebrenca. El projecte Ràdio Alfacs és una ràdio semiclandestina que emet bàsicament per Internet, però també en analògic i que ha aconseguit més d'una dotzena de col·laboracions en forma de programes de diversos gèneres. Ràdio Alfacs té una mitjana de 1.000 reproduccions per programa, una xifra totalment sorprenent, que en molts casos supera les de les emissores municipals oficials. Entre els col·laboradors habituals que tenen programa fix trobem l'artista visual Alba G. Corral o l'artista i discjòquei ampostí Jaume Vidal. **A. Z.**

SÀPIGUES I ENTENGUIS PRODUCCIONS

Col·lecció Pere Anguera, Centre de Lectura de Reus.

Tardor del 2020.

centrelectura.cat

El SIEP va ser, sens dubte, un dels majors fenòmens artístics de les darreres dècades del segle xx al Camp de Tarragona, hi van participar artistes com ara Francesc Vidal, Aureli Ruiz, Joan Rom, Montserrat Cortadellas, Pere Espanyol, Antoni Mas, Marcel Pey, junt amb el mateix Pere Anguera. I està bé que ens ho recordin de tant en tant, encara que sigui amb la modesta exposició que té lloc al vestíbul de la primera planta del Centre de Lectura. Allí, tres vitrines ens mostren algunes de les seves trameses postals, provinents de la col·lecció de Pere Anguera, carregades de la seva característica ironia i força estètica, a través d'idees i missatges que, encara avui, ens sobten per la seva total irreverència. **Q. T.**

«LETTERING». LLAMBORDES

Carrers de Reus.

Del 2 al 29 de novembre del 2020.

Un nou projecte dut a terme per Llambordes vinculat amb els artistes urbans del territori, però aquest cop amb un format diferent, en el qual s'utilitzen els opis publicitaris de la ciutat, i on veiem un nou caràcter d'aquests artistes que provenen del llenguatge del grafit, ja que alguns aprofiten el format per apropar-se al disseny o al conceptualisme. Les de Roger Semat, Adrià Batet, Desorde o Miquel Falgàs són algunes de les intervencions més interessants en aquest aspecte. L'única incongruència és que aquesta mena de projectes es gestionin des del Departament de Joventut i no des de Cultura. **Q. T.**

COL-LECTIU FEMLAB. «MISOGIDRAMINA»

femlab.info

Els medicaments sempre incomoden, no obstant hi ha una patologia a la qual fins fa poc no se li ha parat la suficient atenció, segurament perquè incomodava massa a una part de la societat, i aquesta és la misogínia. Ara, estem de sort, perquè el Col·lectiu FemLab ha començat a distribuir una solució a aquest problema amb les seves capses violetes de «Misogidramina», un remei universal en forma de manifest feminista que pretén generar debats i reflexions que erradiquin les actituds misògines, a base d'ironia i esperit combatiu. Pots llegir el prospecte i aconseguir la teva pròpia capsa a través del seu web. **Q. T.**

ANNA VILAMÚ I ALBERT GIRONÈS «UN INGANNO TIRA L'ALTRO»

Bòlit, Centre d'Art Contemporani de Girona.

Del 18 de juliol a l'11 d'octubre del 2020.

bolit.cat

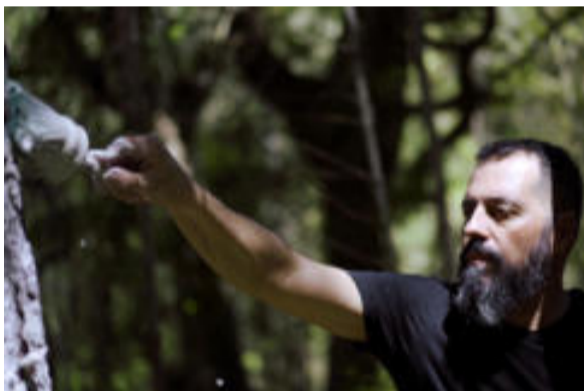
«Un engany condueix a l'altre» és el resultat, en forma d'instal·lació, d'una residència artística que van fer Anna Vilamú (Vic, 1995) i Albert Gironès (Valls, 1995) a Rad'Art Project, al nord d'Itàlia, en col·laboració amb Bòlit. Aquesta tracta sobre la construcció d'imaginariis possibles al voltant d'allò que no coneixem, a través del context local d'un petit poble italià i el descobriment fortuït d'un misteri generador de múltiples especulacions per part dels habitants, fet que reflecteix la necessitat social de trobar una explicació per allò desconegut. **Q. T.**

**DOCUMENTAL:
ELS PORTS. NATURA I ART
(5A EDICIÓ)**

Reportatge a: vimeo.com/428387790

El ja popular projecte d'art efímer a la natura ha arribat a la cinquena edició gràcies a la perseverança de l'organitzador, Sergi Quiñonero, el suport de Lo Pati Centre d'Art i la bona voluntat dels artistes participants. Aquest any han estat protagonistes Alfred Porres, Cristina Ferré, Ester Ferrando amb Sebastià Martori, Jordi González, i Àlvar Calvet amb Rosa Serrano i Sílvia Panisello. El Projecte d'Intervencions Artístiques Contemporànies al Massís dels Ports, a Horta de Sant Joan, s'ha reconvergit aquest any a causa de la pandèmia del coronavirus. S'han fet les instal·lacions i accions sense públic i s'han presentat com un reportatge en un vídeo de Sergi Quiñonero i Nani Blasco. **A. R.**

**«ANTONI TÀPIES.
LA RESISTÈNCIA DEL SIGNE»**

Castell de Vila-seca. Fons de la Fundació Vila Casas. De l'11 de març del 2020 al 30 de gener del 2021. castellvila-seca.cat

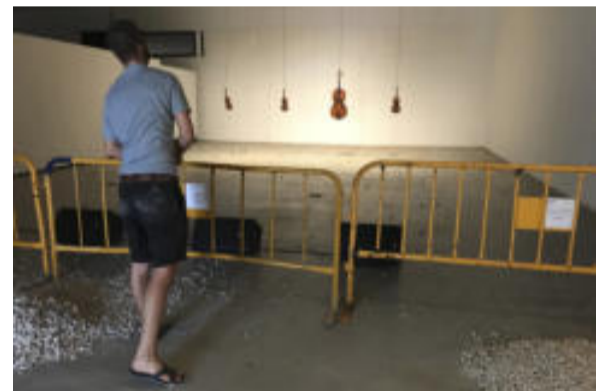
El restaurat Castell de Vila-seca, ara espai públic i cultural del municipi, s'ha estrenat com a tal amb una gran exposició de gravats i escultures de Tàpies. És un lloc segur i reconfortant on es pot anar amb cita prèvia i aprofitar el bon servei de visites guiades. Entre mobles, làmpades, mosaics i vitralls, queden grans espais on els gravats de gran format de Tàpies troben el seu espai i es fan admirar. No es deixen fer ombra per la presència imponent de la casa i els objectes luxosos. Tàpies, amb simplicitat i coratge, va fer el seu discurs humanista i profund. Per atzar i per necessitat, s'enllacen els temes i significats. No és difícil trobar els missatges que són oberts i accessibles, només fent servir la intuïció. **A. R.**

**CABOSANROQUE.
«SOUS LES VIOLONS, LA PLAGE»**

Lo Pati. Centre d'Art de les Terres de l'Ebre. Amposta – Festival Eufònic. Agost i setembre del 2020.

Com un acte del Festival d'Arts Electròniques Eufònic, la parella d'artistes Cabosanroque presenten una instal·lació amb violins i violoncels desnonats, penjats d'unes cordes. A certa distància, un munt de pedres que els espectadors, amb certa agressivitat, utilitzem com a projectils per fer punteria contra els instruments. Els cops de roc activen els altaveus i es crea un concert casual. La sonoritat de les caixes premien la punteria i les pedres queden al terra i formen, a poc a poc, una platja pedregosa. Els fragments d'altres instruments destruïts en accions anteriors, es conserven i troben un espai digne en unes vitrines, com a fragments arqueològics o històrics en un museu. **A. R.**

**RUFINO MESA:
«ORIGEN»**

La Comella, Tarragona. lacomella.org

«Origen» és la nova obra de Rufino Mesa que es troba ja a La Comella, un monument de granit que s'alça imponent davant nostre, com ho fan també els misteris cosmològics dels quals ens parlen els seus símbols. Aquesta peça sintetitza, en certa manera, els dos vessants principals que ha treballat Rufino Mesa des dels anys setanta: les fites i les coves, l'element masculí i el femení, en definitiva, les dualitats entre les quals funciona l'univers, que convergeixen aquí per representar una unitat que s'esdevé infinita. **Q. T.**

**VANESSA PEY.
«FACING DISCONTINUITY»**

L&B Gallery, Barcelona. Del 8 d'octubre al 12 de novembre del 2020.

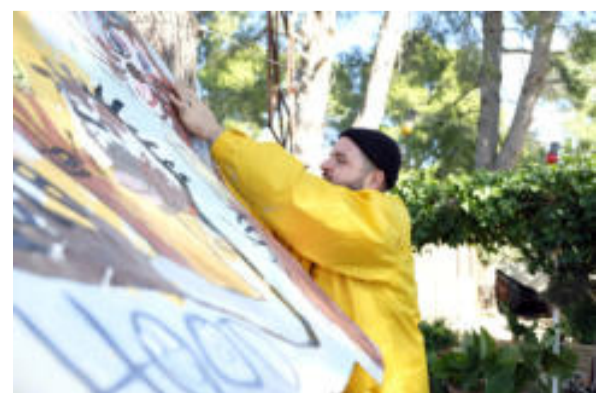
Endinsar-se en l'imaginari de Vanessa Pey és entrar en contacte amb un món interior replet de sentiments ambigus, d'angoixes i passions. A l'exposició «Facing Discontinuity», comissariada per Gabriel Virgilio Luciani, hi trobem un bon exemple d'això a través de treballs fotogràfics realitzats entre el 2017 i el 2020 i tres vídeos creats expressament per a l'ocasió. Aquest darrer format ens mostra una faceta relativament nova de l'artista, mitjançant la qual amplia les sensacions habituals en la seva obra i indueix l'espectador en una experiència immersiva, en aquest cas, sobre la identitat. **Q. T.**

**ORIOU ENGUANY.
«WISH YOU WERE HERE»**

Can Coriol, Constantí. 26 de setembre del 2020.

Un canvi en la manera de viure d'Oriol Enguany, dut en part per les restriccions del confinament, el porten a valorar un espai, el mas familiar, fins al punt de mimetitzar la seva obra amb aquest entorn rural. Aquesta mostra esdevingué un happening site-specific d'un sol dia, un fet efímer que reflecteix la naturalesa constantment canviant de l'estructura de Can Coriol, la vida orgànica que l'envolta i les pintures que hi ha exposades –imatges bucòliques construïdes sobre capes d'incertesa–, i defuig les vies habituals l'art que duen a l'artificialitat. **Q. T.**

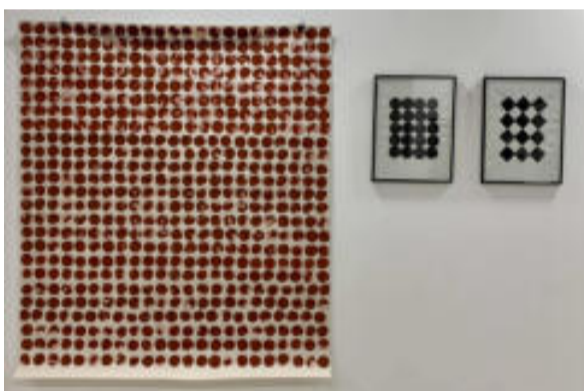

AMADEU ADELL.
«LA LLIBERTAT ROBADA»

Cicle «Què ens mata?». ArtAMILL, Vinyols i els Arcs.
 Del 30 d'octubre al 28 de novembre del 2020.

Amadeu Adell ha seleccionat per aquesta exposició un conjunt de pintures coherents i diverses alhora. Obra recent en la qual segueix la seva peculiar línia d'abstracció i de geometria inexacta que, de vegades es fa més expressiva o gestual, de vegades es conté en un minimalisme que mai no arriba a ser del tot radical. Fa molta atenció al joc del fons i la forma i afina el color, també quan pinta en blanc i negre. Treballa amb pinzell o amb tampons, a partir d'unitats que repeteix tot seguint un esquema preliminar al qual permet lleugeres variacions, desviacions i canvis de pressió. Les composicions creixen seguint un ordre inicial però subordinades a l'acció, el gest o l'emoció de cada moment. **A. R.**

«L'ART EN ESTAT D'ALARMA»

La Cumprativa, Llorenç del Penedès.
 Agost i setembre del 2020.

Iniciativa a Llorenç del Penedès, de la mà de Ramon Siscart qui, amb persistència, està convertint l'espai cooperatiu històric del seu poble en un punt de trobada de l'art contemporani a la perifèria. Sense límits estilístics ni convencions, convida artistes catalans de prestigi que ha conegut en la seva trajectòria de galerista. Els autors, amb gran generositat, porten les seves obres, les instal·len, fan tertúlies, visites guiades i interactuen en un entorn agradable. Els socis de la cooperativa i la gent del poble tenen una oportunitat de veure art contemporani a tocar de casa seva i de tenir un contacte directe amb els artistes. **A. R.**

JOAN FONTCUBERTA. «TREPAT»

Fundació Forvm. Casa Canals, Tarragona.
 Del desembre del 2019 a l'abril del 2020.

Joan Fontcuberta, gran mag de la fotografia, es presenta com el comissari d'una mostra de fotografies i dissenys gràfics promocionals de la Fàbrica Trepat, datats el primer terç del segle xx. En el relat, el propietari de la fàbrica coneixia els principals artistes avantguardistes europeus i els va encarregar cartells, fotografies i dissenys. Ens presenta aquestes creacions que, si no són prou certes, són del tot plausibles. El treball el va fer per al Festival Embarrats del 2014, a l'espectacular espai de la Fàbrica Trepat de Tàrraga. L'exposició té un valor històric per a Tarragona, ja que sembla que és el final d'una etapa de la Fundació Forvm per a la fotografia, regida per David Balsells i Chantal Grande. La casa Canals es destinarà a Centre d'Art Contemporani i desconeixem els plans de la Fundació. **A. R.**

JUAN GIL SEGOVIA.
«TERRITORIOS CRUZADOS»

Galeria Antoni Pinyol, Reus. Del 10 d'octubre al 4 novembre del 2020. antonipinyol.com

Guanyador del darrer premi Telax, el jove artista d'Àvila, amb un gran currículum de mostres, premis i docència, va portar un recull del seu treball que ha confirmat la bona impressió que ens va fer la peça guanyadora del premi. Les obres estan sempre en espais interferits entre el dibuix, la fotografia, la pintura i el fotomuntatge. En moltes ocasions traspasa els límits del pla, crea obres de formats poc convencionals, relleus i objectes modificats, amb impressions fotogràfiques i pintures. Sempre en format d'exemplar únic. Predomina el tractament del paisatge i de llocs i objectes habitats, sense mai mostrar la presència explícita de persones. **A. R.**

CARLOS OLIAS.
«UNHEIMLICH»

CERAP, Riudoms.
 Del 4 al 30 de setembre del 2020. cerap.cat

Aquest va ser un dels dos projectes premiats en un modest concurs per a joves artistes que volguessin exposar al CERAP. La programació d'aquest centre ens crida cada cop més l'atenció, amb processos de programació coherents i exigents i un bon disseny promocional. «Unheimlich» (allò sinistre, estrany o inquietant) consisteix en un recull de fotografies que mostren la relació de l'autor amb un cavall, en el curs d'una teràpia per a una malaltia degenerativa, i explora les sensacions que desperta la interacció amb un animal sensible i acollidor. Un seguit de fotografies en blanc i negre, escollides entre imatges amb punts de vista pròxims, desenquadrats, moguts o casuals. El sinistre i el bell dialoguen. **A. R.**

RECORDATORI

2020 ha estat un any de moltes pèrdues humanes. Per la covid-19, per la malastrugança, per altres malalties que ens han semblat més malignes que mai. Un any trist. A Artiga també ens ha tocat el rebre amb la mort del nostre col·laborador Joan Ramon Salvadó Vives. Psicòleg i empresari, era el marit de Cèlia del Diego, puntal del Consell de Redacció d'Artiga. Al costat d'ella, el Joan ens va acompanyar des dels inicis de la revista i ens va ajudar en molts projectes. Sobretot com a fotògraf, però també fent transports, dinars, ajudes tècniques o d'administració, en muntatges d'exposicions i d'actes. El trobarem molt a faltar. El nostre condol a la Cèlia i als seus dos fills, tan petits.

Consell de Redacció d'Artiga.

UNA FLOR ÉS UN LLOC DE CONFLICTE

// LAURA MARTE

.....
La pedra. Teresa Margolles.

Es Baluard, Palma. Fins al 21 de març del 2021.

esbaluard.org

Teresa Margolles (Culiacán, Mèxic, 1963) va començar la seva carrera amb el col·lectiu Semefo (Servicio Mexicano Forense) on va treballar durant 17 anys a les morgues establint una relació directa amb els cossos violentats i els fluids corporals, sota una mirada crítica amb la violència contra les dones, els continus assassinats i els abusos a les classes més precaritzades.

L'exposició «La Pedra» al Museu Es Baluard, se centra en una investigació desenvolupada per l'artista durant tres anys amb el museu MAMBO (Colòmbia), al pont internacional Simón Bolívar, entre Colòmbia i Veneçuela, i com el tancament de la frontera ha suposat una realitat molt injusta on les desigualtats més sagnants són, sempre, qüestió de gènere.

Imma Prieto, directora del Museu i comissària de l'exposició, es pregunta al text curatorial si no «és una exigència contemporània pensar de què parlem quan parlem de treball, quan parlem de dona i com és que sempre estan en una situació de desigualtat, molt més vulnerables?, i per descomptat, el que comporta el tema de la frontera, que es tradueix en conflicte la majoria de les vegades».

Les *trocheras*, les protagonistes de l'exposició, són dones que treballen carregant tot tipus de paquets, per-

sones, pedres d'una banda a l'altra de la frontera per la *trocha* que són els camins improvisats, alternatius a la duana, en un context militaritzat, on sobreviure és l'únic objectiu. La frontera, descriu l'artista, és «un lloc ple de conflictes i de contradiccions», però també és «on l'art sorgeix». I afegeix: «Una flor pot ser un conflicte. Ella mateixa és una frontera.» L'exposició, comença amb uns dispositius sonors dels seus testimonis.

Mi vida corre peligro porque tengo que exponerla para poder dar de comer a mis hijos.

Tengo 19 años, cargo 40 o 50 kg, no puedo cargar más, no puedo meter más peso al cuerpo. Estoy trochando ahorita porque cerraron el puente y no pasamos con carretica. [...] Pasamos por encima de palos y de rocas, contenta porque me estoy ganando mi plata, y ayudo a mi familia que está allá. Tengo un bebé de siete meses, estoy sola acá, el papá de él murió. Trabajo para él y para mi mamá.

La pedra, que dona nom a l'exposició i presideix la segona sala, és un símil del cos de la *trochera*, on el treball productiu que realitzen se sustenta amb el seu propi cos i la seva vida no val més que la seva càrrega. Com descriu Margolles, les *trocheras* són: «¡el puro cuerpo!», «un cos d'un sol ús, víctimes del capitalisme més dur». I afegeix: «La pedra de l'exposició, duta del riu Táchira, és una pedra viva, perquè oscil·la lleugerament, com el pèndol de Foucault».

A la darrera sala es va realitzar la *performance* «La sang». Durant la Nit de l'Art, 5 dones veneçolanes residents a Mallorca (2 d'elles prostitutes) van aferrar 1.486 bitllets a la paret amb la cara del llibertador Simón Bolívar al davant. Prèviament els havien submergit dins un ribell amb aigua i una tela ensangonada que l'artista va recollir

d'una persona assassinada al pont Simón Bolívar, durant el procés d'investigació artística.

Per dur els bitllets bolivarians l'artista va carregar els 9 quilos en una maleta, per les fronteres de Colòmbia, Veneçuela i Espanya, a totes elles hagué d'explicar als guàrdies que tan sols eren 100 dòlars, i que no valien res. «Si el bitllet és el símbol de la pàtria, tots els bitllets estan tacats de sang», afegeix l'artista.

Després de la *performance*, Teresa s'ha quedat unes setmanes a Mallorca on està fent una sèrie d'intervencions als barris amb més exclusió social i densitat de la ciutat de Palma. Per a l'artista són barris fronterers, per la seva arquitectura i realitat cultural. A les places hi deixa un cub format per 12 blocs de marés extrets d'una cantera del poble de Petra, «el cor de Mallorca» –i descriu com «la manera d'extreure les pedres és semblant a la d'una autòpsia, és neta i ordenada», gesticulant amb la mà com si dugués un bisturí.

A més de ser un altaveu internacional de les veus més invisibles, el treball de Teresa Margolles es basa en la interacció humana, en uns rituals en els quals els resultats creen noves connexions. Com assenyala la comissària, «moltes de les dones que habitaven (i habiten) la frontera no es comunicaven entre elles». A través de l'acompanyament i l'escolta, Margolles aconsegueix no sols la seva confiança, sinó la fidelitat entre elles mateixes, el suport i el reconeixement de les unes a les altres; en diferents paraules, l'apoderament des de la fragilitat absoluta.

.....
«Teresa Margolles. La Pedra» © de l'obra, Gabinete TM, 2020. Fotografia: David Bonet.

**LES FOTOGRAFIES
ES FAN AMB EL COS**

// ANDREA SOTO

.....
«Proyectos» (1983-2020). Manolo Laguillo.

La Virreina Centre de la Imatge, Barcelona.

Del 20 d'octubre del 2020 al 7 de febrer del 2021.

ajuntament.barcelona.cat/lavirreina

L'exposició «Proyectos» de Manolo Laguillo recull diversos treballs de les darreres quatre dècades, durant les quals la seva fotografia registra diferents processos de transformació de la ciutat de Barcelona, però també d'altres llocs com Japó, Beirut, Madrid, Nova York o l'estret de Gibraltar.

Des de la primera imatge Laguillo ubica la fotografia en una situació del cos, el cos immens de les ciutats contemporànies, del sopor dels cossos de les ciutats que s'esllangueixen i del propi cos que cerca on situar-se per «fer lloc» a allò que se li posa pel davant. Donar tómb, dansar maldestre amb l'abisme de la llum per descentrar la mirada per anar al darrere de les mirades esquives que no es deixen veure des de punts de vista convencionals.

El cos és sempre un llindar de variació. Per això, el desafiament és recórrer els límits que desborden les maneres pròpies d'actuar per anar al darrere de les petites veritats sense aparença. La imatge no defineix la seva potència pel fet de captar amb precisió allò que «hi ha», és un treball, un posar en relació, un procés d'articulació que introdueix un element visible en el camp de l'experiència que altera el seu règim de visibilitat, desafiant la pròpia lògica de les formes. Tal com afirmava Gilles Deleuze, crear és separar una imatge de tots els clixés, tornant-la a la contra. D'aquí que aixecar imatges requereixi gests, de vegades sigil·losos que eludeixen els camins traçats i,

en d'altres, gests insistents fins al setge per explorar els límits d'allò representable des de la pròpia limitació.

A la fotografia de Laguillo la crítica exigeix sortir del seu lloc de denúncia per assumir un compromís de delinear les fisonomies en les quals es teixeix el poder. Una política de les formes, d'estar atent com a facultat que sosté situacions de no-saber, com a capacitat sensible que permet transitar una esquerra, una junta. Desplaçar els paràmetres demana un acurat treball amb les formes, modificar els nostres protocols d'acció i no acomodar-nos al seu llenguatge expressiu, la qual cosa implica deixar de comprendre la forma com una cosa diferent de la matèria o el contingut, com si existís una forma prèvia que després es materialitza. Les formes sempre són materials. Tal com afirma Gérard Granel en la seva conferència «El concepte de la forma en el capital», l'autèntic materialisme és la transformació de les formes, de les maneres de fer. En aquest cas, mitjançant experiments formals que trenquen les normes, el format dels negatius, imatges tremoloses per l'exposició, una *poiesis* que s'obre per no doblegar-se a la norma.

Els marcs de referència hegemònics tenen múltiples mecanismes i tècniques per crear consistències imaginàries, la seva influència és poderosa en el nostre desig i en l'organització de les formes de vida. No obstant això, sempre hi ha restes que no encaixen, que no s'adeqüen, que incomoden, que s'excedeixen, on cada cos compta, allí on la ciutat es torna fràgil. Des d'una mena de cal·ligrafia de la imatge, Laguillo produeix imatges que assumeixen el risc de seguir les empremtes imperceptibles dels corrents que s'han eixugat, però per on encara respira un gairebé imperceptible alè, per on flueix el desig, allò múltiple, la vida.

A *Inundaciones en Bilbao*, 1983. Fa aparèixer imatges d'allò que queda després d'una nit de catàstrofe, però les

seves fotografies no es redueixen a retratar la pèrdua sinó que arrisquen una afirmació: el desastre obre perspectives que no eren possibles, «el mar que vino de tierra adentro» mostra les vísceres de Bilbao el 1983; com diria José Bergamín, la descoberta de l'esquelet que s'esdevé en la caiguda, entre les esmunyedisses ombres del somni, del «necesario antifaç que a veces es venda i otras velo».

A *Las provincias*, 2014-2015, se situa al llindar del desenvolupament industrial. Escull vuit capitals de província (Càceres, Zamora, Palència, Sòria, Segovia, Terol, Ciudad Real i Jaén) que es troben al centre de la península, i ens en marca el lloc de la producció, les comunicacions i les articulacions del poder per desenvolupar diverses hipòtesis des de les imatges sobre com es forma la seva perifèria.

El projecte *Estrecho de Gibraltar*, 2018-2019, en lloc de mostrar allò que es veu, mostra allò que la imatge mostra. En una altra imatge desvia la mirada cap a allò que Ceuta no vol veure, la imatge ens fa mirar al sud i no a la península que és on la ciutat insisteix a dirigir la seva mirada i projectar el seu futur.

En les imatges de *Barcelona durante la pandemia*, hi trobem la fisonomia d'un cos ferit, desolat, que al contrari del que sembla, no tracta de llocs buidats de persones, els cossos hi són o s'intueixen, però no es veuen en el cos immens de la ciutat capitalista. Panorames fragmentats, temps que en el moviment de les imatges deixen entreveure els complexos estrats que els componen. Fotografiar, no com a gest de captura sinó d'inclinació que acull aquelles madeixes vivents que nua com si teixís les imatges amb els dits.

.....
Barcelona durante la pandemia; Belfort, 1987-1990.

Fotografías de Manolo Laguillo.

RO CAMINAL.
«RESISTÈNCIES
VORA EL MAR»

// PAU CATÀ

.....
 Museu d'Art Modern de Tarragona.
 Del 9 de juliol al 27 de setembre del 2020.
 dipta.cat/ca/arees/museu-dart-modern

L'obra de Ro Caminal reflexiona sobre un dels trets fonamentals de la nostra societat: la construcció de fronteres que pretenen definir allò que som i el que no som, el traç d'una línia quasi invisible o descaradament present entre el «nosaltres» i l'«ells», la invenció d'un relat identitari que intenta fraccionar tot allò que, malgrat tot, compartim i ens és comú. Les reflexions sobre l'alteritat i la representació són aspectes clau de «Resistències vora el Mar», la proposta que, gràcies a la invitació de Manel Margalef, Ro Caminal presentà al Museu d'Art Modern de Tarragona durant el juliol i el setembre del 2020.

«Resistències vora el Mar» es compon de dos projectes complementaris: «Arquitectura de Conjunts» i «*In Limbus Melita*». El primer pren com a punt de partida les múltiples representacions del barri de la Kasbah d'Alger per reflexionar sobre la impossibilitat del coneixement disciplinar. El segon ens parla sobre les absències en el discurs hegemònic adoptant la complexitat del barri marítim de Sliema (Malta) com a cas d'estudi. Els dos projectes formen part d'una constel·lació més extensa que inclou projectes a Alexandria, Tunis i Barcelona des d'on l'artista s'aproxima a les contradiccions i complexes realitats que conformen el Mediterrani.

En la primera sala de l'exposició al Museu d'Art Modern de Tarragona Ro Caminal ens presenta «Arquitect-

tura de Conjunts», un projecte que explora la construcció de l'alteritat des de tres perspectives interrelacionades: *Si je te vole la mer* (vídeo estèreo monocanal. 15'27''), *Inventaire* (instal·lació de mesures variables composta de material de demolició i un panell led) i *L'Ordre d'Échiré* (vídeo estèreo monocanal 4'11'' i 15 fotografies de 280 mm x 200 mm impreses sobre metacrilat).

A partir del diàleg epistolar entre l'artista i la Kasbah –a qui dona veu el poeta algerià Cedric Chaabi– *Si je te vole la mer* endinsa l'espectador en un viatge hipnòtic, quasi eròtic i profundament honest. Un viatge que travessa el camí entre el jo i l'altre per tal de desestabilitzar la simplicitat reduccionista que massa sovint adoptem per descriure'ns. *Si je te vole la mer* transforma l'exercici etnogràfic en una tasca impossible, gairebé patètica, construïda sobre els fonaments d'una alteritat que és, o hauria de ser, més ficció que realitat.

Són precisament les runes de la pretesa objectivitat disciplinar les que Ro Caminal reproduceix a *Inventaire*. La instal·lació, on podem contemplar una pila de material de construcció, runes de temps passats, i un panell de llums led que les travessa on podem llegir la frase en bucle «amb la càmera només puc gravar les runes que són allò que realment ens uneix», l'artista ens parla sobre com el treball de l'etnògraf, l'arqueòleg i l'artista, a través de la seva mirada inquisitiva segueix, encara ara, intentant descobrir nous exotismes, recreant l'alteritat.

La proposta de Ro Caminal *L'Ordre d'Échiré*, la tercera part d'«Arquitectura de Conjunts», és precisament la de desestabilitzar la naturalesa intrínseca de la comprensió dicotòmica, intervenint en la idiosincràsia lingüística de la conjunció, difuminant les fronteres entre el jo i l'altre.

La segona part de l'exposició titulada «*In Limbus Melita*» s'estructurà a partir de dues instal·lacions: *In Limbus*

(vídeo estèreo monocanal 4'9'') i *Heavenly Father* (peça d'àudio).

El títol, «*In Limbus*», fa referència a l'estat de limbe en què molts immigrants es troben en arribar a Malta. A causa de la seva posició geoestratègica, l'illa s'ha convertit en un destí necessari per a molts immigrants subsaharians, que es creuen trobar a les portes d'una Europa imaginada. Arribats a l'illa molts d'ells acaben essent explotats entre les runes d'una civilització de luxe que a poc a poc pren forma a Silema, un antic barri de pescadors que desapareix entre les grans grues i els esquelets de formigó, convertint-se en un mirall de l'opulència, la corrupció i l'exclusió.

Les múltiples hipocresies en què una Europa suposadament diversa i multicultural es veu diàriament confrontada es fan encara més paleses a la peça d'àudio que acompanya *In Limbus*. *Heavenly Father* és una pregària, una oració per a l'immigrant, una apologia al respecte, a la tolerància, a la igualtat d'oportunitats. El paternalisme de certs sermons eclesiàstics, però, hi és més que evident. La peça d'àudio, una versió contemporània d'una antiga pregària, ha estat modificada a partir d'una veu robòtica que, similar a la veu de *In Limbus*, emfatitza la condescendència tant del discurs governamental com de l'eclesiàstic.

Tal com ens diu l'artista, «entre el mite i la realitat, hi ha un fràgil vel de conjuncions inquietants que hem d'esquinçar». «Resistències vora el Mar» ens convida precisament a fer-ho, obrint la visió per desconstruir les conjuncions i emprendre el viatge.

.....
 Vistes de l'exposició.

Fotografies: Ro Caminal.

ÀNGEL POMEROL.**«MAI ÉS MASSA»**

// ANTONIO LUQUE

Centre d'Art Tarragona. Casa Canals.
Del 23 de juliol al 30 de setembre del 2020.
tarragona.cat/cultura/art-i-cinema/centre-dart-tarragona

Fa temps que Àngel Pomerol fotografia, en els seus passejos, la frase «Mai és massa» que un grafiter@ ha anat escampat per la ciutat. Una frase que ens fa reflexionar sobre el consum. Tanmateix, el que presenta Àngel Pomerol en la seva exposició va més enllà; ens obliga a meditar sobre l'autoria de la mateixa obra artística i la seva vida, una vegada que ha arribat a la seva presentació pública.

Un pas que a molts pot recordar el *ready-made* que va fer famós Marcel Duchamp i que ha estat treballat des de llavors per multitud d'artistes i poetes visuals, elaborant

obres conceptualment més desenvolupades que aquestes primeres intervencions lúdiques del dadaisme, en aquests moments totalment superades.

Potser el més important de l'exposició és la interpel·lació que realitza Pomerol al públic, amb un discurs sobre la necessitat, l'abús i l'explotació dels continguts, en un joc irònic desenvolupat en cinc capítols, en els quals es van destil·lant els posicionaments socials de la ciutat. Un localisme que es pot extrapolar a un territori més gran, sense cap problema, sigui una província o país.

També trobem en aquesta exposició, el permís explícit de l'autor perquè ens apropiem de qualsevol part del que se'ns mostra. Fer-nos amb l'obra, portar-la al nostre terreny i donar-li una segona vida no prevista per l'artista. M'agrada contemplar aquesta invitació com si es tractés d'un gir cinematogràfic inesperat. Un acte per reescriure el final al nostre caprici, de manera lliure, o que endrecem l'aparent caos que ens pot produir el vi-

sionat de l'exposició. Aquest fet ens porta a una posició estranya enfront del discurs que es desenvolupa davant dels nostres ulls, un requeriment al qual no estem acostumats, i és un desafiament a la nostra posició com a consumidors d'art.

En acabar l'exposició, a l'entrada de la Casa Canals, van deixar un sobre amb una carta. Era dels grafiter@s que havien realitzat la frase que dona títol a l'exposició. Hi escrivien la seva opinió sobre l'exposició i donaven les gràcies a Pomerol per mantenir viu el projecte que ells havien iniciat, alhora que adjuntaven algunes fotografies de llocs que no apareixien en la mostra, reprenent el valor de l'autoria, encara que sigui anònima, i participant de manera activa en l'exposició.

Vistes de l'exposició.

Fotografies: ARTIGA.

ANCESTRES, BOTÀNICA I BOIRA A LA BIAM

// ANNA ZAERA

Biennal d'Amposta. Centre d'Art Lo Pati.
Del 7 de novembre del 2020 al 17 de gener del 2021.
lopati.cat

En totes les obres que enguany s'exposen a Lo Pati s'hi observa l'anhel del retorn a la vida de les petites coses —la botànica, la pesca, l'escultura, els fòssils, els sons dels ocells, la boira— i les pràctiques veïnals que li fan justícia. La contraposició entre la ciutat i les selves remotes, entre els paisatges abandonats i les rutines absorbents del treball, el replantejament dels colonialismes diversos i la globalització marquen una Biennal d'Art Ciutat d'Amposta 2020 que enguany és un bon tractat postpandèmia. Ho és perquè recull una sèrie precisa dels replantejaments que ha provocat en els artistes l'aïllament i el propi im-

mobilitat dels cossos: l'ansietat per reconnectar amb la natura i la pulsio, potser definitiva, de desempallegar-se de l'artifici acumulat i tornar al ventre dels ancestres.

Amposta, porta geogràfica del Delta de l'Ebre, espai natural i nucli de resistència de la vida comunitària, acull fins al gener la setzena edició d'una BIAM 2020 postpandèmica que sostreu de libido —potser definitivament— la lluentor del progrés urbà per tornar a posar en valor els cicles vegetals i astronòmics. De fet, tot i aquestes circumstàncies, ha estat una edició amb molta participació d'artistes. Com si hi hagués una necessitat extraordinària de crear. L'obra guanyadora condensa aquesta narrativa alliberadora que es mou entre la mitologia i la quotidianitat dels sabers antics. Es tracta de *Mañana niebla*, de David Ortiz (Alcoi, 1983). Una recuperació dels usos botànics en una comunitat mexicana que serveix d'al·legoria com a tornada a la base de l'experiència humana. L'obra, que consisteix bàsicament en un audiovisual, va ser filmada al bosc mesòfil de la serra nord de Puebla, a Mèxic, on la

boira és molt present, i, segons l'artista, és un «laboratori antropològic vivent». El jurat ha fet una menció especial a la instal·lació *Mundus vult decipi*, de Cristina Moreno (Saragossa, 1985) i Laia Ventayol (Artà, Mallorca, 1984). Traduït com *El món vol ser enganyat*, aquesta instal·lació deriva d'una investigació artística d'ambdues artistes al voltant de la medicina romàntica de començaments del segle XIX i de la teoria del magnetisme animal del metge alemany Franz Anton Mesmer. És una instal·lació font amb sons binaurals, objectes trobats i aigües guaridores, que s'ha adaptat al territori, incloent elements de la mar de l'Ebre, com ara arts de pesca de Sant Carles de la Ràpita o restes de crustacis mediterranis. Tot plegat un bàlsam guaridor per alleugerir temps de dolor.

Mundus vult decipi, de Cristina Moreno i Laia Ventayol; *Mañana niebla*, de David Ortiz; *Unfixed Infrastructures And Rabbit Holes*, de Mario Santamaría.

Fotografies: Anna Zaera i ARTIGA.

ART

EN TEMPS DE PANDÈMIA

// MÀRIUS DOMINGO

«CovidArt», Museu de Valls. «Tarragona Confinada. La ciutat amagada», Tinglado 1, Port de Tarragona. «Atrapats per la Covid», Revista del Centre de Lectura.

Diverses iniciatives artístiques del territori prenen com a punt de partida la situació viscuda a partir del mes de març, quan el país es va confinar quasi tres mesos. El sotrac de la covid-19 ha deixat petjada en les nostres vides, i com no pot ser de cap altra manera, també en la vida dels artistes.

El Museu de Valls i l'àrea de Cultura de l'Ajuntament d'aquesta ciutat van realitzar una convocatòria entre els artistes vallencs, durant el mes de maig del 2020, com a mesura de suport a les arts plàstiques locals. Les propostes seleccionades van constituir la mostra «CoviArt», comissariada per Quim Torres González. Obres d'Ester Fabregat, Rosalia Pomés, Gemma Clofent, Marina Barbarà, Pep Queralt, Rosa Piñas, Albert Gironés, Oriol M. Martí, Marta Arjona, Vanessa Pey i el grup musical Hídeout, que recorren diferents camins artístics i hi aporten un mirador molt personal. Algunes peces, com ara Pòdia d'Ester Fabregat, amb el llenguatge propi que la caracteritza, tenen una poètica que explora metàfores on la presència de l'aire, la llum i el moviment es conjuguen per crear una instal·lació plena de matisos.

A Tarragona hem pogut veure, al Tinglado 1 del Moll de Costa, la mostra fotogràfica «Tarragona confinada. La ciutat amagada», amb peces de Pep Escoda, Alba Rodríguez, Cristina Serra, Montse Riera, David Oliete, Fabián Acidres, Laia Solanellas, Adrià Borràs, Àngel Ullate, Rubén Perdomo i Gerard Boyer. 110 imatges amb una excel·lent factura tècnica que amb una clara voluntat documental exploren els dies del confinament amb la mirada posada en les persones o en la seva absència, en els

espais habitats, en els carrers i els interiors domèstics.

La *Revista del Centre de Lectura de Reus* va titular el seu número del segon quadrimestre d'enguany, d'una forma molt suggeridora: «Atrapats per la covid-19». Va proposar a una cinquantena de creadors, fent parelles entre els que conreen les arts plàstiques i els del camp de l'escriptura, que realitzessin una reflexió sobre la covid-19. Els resultats són desiguals. Des de la crua fotografia d'Eva Evitzkaya (un fragment de la cara d'una dona gran amb un termòmetre digital a la mà), o les que presenten Jorge Conde, Darío Cobacho, Sergi Grau. A les més poètiques de Ro Caminal, Àlvar Calvet, Joan Pascual i Ramon Cornadó, que reflecteixen una realitat incòmoda, que es complementa amb els vídeos d'Aureli Ruiz —que recorda, deu anys després, la profètica *The Clock* de Christian Marclay—, o les peces de Cristina Ferré, que mostren la desesperació de qui no pot fer res o no sap què fer, quan el temps de lleure desplaça de forma forçada el temps laboral, fent bona aquella vella idea segons la qual el tardocapitalisme ha acabat fent productiu cada segon del dia, fins i tot quan ens relaxem distribuint *likes* a Facebook o Instagram.

Algunes de les peces d'«Atrapats per la covid-19» aposten per un discurs crític més explícit, com ara les pintures de Fabià Claramunt (*Tot va bé*) i Arnau Casanoves de la Hoz (*Tu calla*), Pere Folch (*Sense dedicatòria*, amb un al·legòric crit en el buit), o algunes de les més interessants, com les obres de Julio Ponzoa (*Rentar-se les mans*) i la de Marcel Pey (*Reborn To Die*: com un dimoni / cau a l'abisme / amb les ales negres). Molts dels textos que acompanyen les obres dels artistes plàstics es fixen en aspectes de la vida quotidiana o la introspecció personal, alguns tenen una mirada més àmplia, com els de Jordi Nogués, Txell Granados, el text breu i el poema d'Eduard Boada i Aragonès, amb al·lusions al «No future» dels Sex Pistols —que hauria fet les delícies de Mark Fisher, efectivament, hi ha vida més enllà d'OT i del Disc de la Marató de TV3—, el d'Oriol Fuster Cabrera, i el text de

Francesc Marco-Palau («De somnis, idees i esperança»).

Analitzades de manera global podríem dir que en totes aquestes iniciatives predomina un component de registre i «arxiu», i les obres resultants són en general molt correctes, tan correctes que en alguns casos resulten excessivament ensucrades. Segurament pel poc temps per elaborar els treballs, com em comentava un artista, els mitjans de comunicació estan demandant —fins i tot exigint— als creadors i a les «ciències socials» en general, una interpretació del món en clau covid-19, que ens ajudi a entendre el que està passant en les nostres vides. Caldrà temps i distància i, naturalment, una de les activitats més importants per a un artista que, manllevant a Michel Houellebecq («Queridos amigos: el mundo será igual»), consisteix a passejar les seves obres lluny del taller o l'estudi on es dediquen a crear-les, cosa que precisament no han pogut fer.

Podríem dir que hi ha molta resignació en les propostes presentades, mentre els ciutadans tornem a ser el centre del discurs. Les televisions ens culpabilitzen per no seguir les canviants recomanacions de les autoritats sanitàries, com la que demana avisar a la policia si els veïns fan un sopar amb més de sis persones o amb gent de fora del grup de convivència. Les residències de gent gran, l'aïllament i el teletreball... El món que teníem abans del mes de març del 2020 no era bonic, però ens han promès que si fem bonat tornarem a aquell món i que sí, serà tot meravellós. Potser, finalment, l'obra de Diego Latorre (*Tomar a néixer*), del monogràfic de la Revista del Centre de Lectura, serà premonitòria: optimisme, felicitat envoltada de flors i focs d'artifici amb milers d'ulls que ens escruten.

Diego Latorre. «Tornar a néixer». *Revista del Centre de Lectura*. «Tarragona Confinada. La ciutat amagada», Tinglado 1, Port de Tarragona.

Centre d'Art de
les Terres de l'Ebre.

**LO DATI
LO DATI**

www.lopati.cat
Carrer Gran Capità, 38 | Amposta, Tarragona.

LO PATI CENTRE D'ART
TERRES DE L'EBRE

Carrer d'Art - Terres de l'Ebre
C/ Gran Capità, 38-40
43200 Amposta

Josep Piñol | Greta Díaz

LA MUDA

Horari de l'exposició:
Dimecres, Dijous, divendres i dissabtes
de 10:00 a 13:00 h

27.02.21

25.04.21

CAPELLA DE SANT ROC VALLS

(1985-2020)

Durant trenta-cinc anys ha estat un espai d'art contemporani de referència a Valls i al Camp de Tarragona

Comissaris: Anton Gurí, Pere Isern, Anton Roca, Cèlia del Diego, Albert Martínez López-Amor, Joana Hurtado, Jordi Antas, Marina Vives, Pilar Bonet, Juan Canela, Nyam nyam.

Més de 150 exposicions
Gairebé 200 artistes
Premi ACCA el 1992 i el 2018

Gràcies als comissaris, als artistes i als visitants que han estat la raó de ser de la Capella de Sant Roc.

Amb la cultura!

 Port Tarragona

porttarragona.cat

**Fins al
6 de febrer**

Museu Salvador Vilaseca
Raval de santa Anna 58, Reus

Col·lecció
de dibuixos
DEL MUSEU
DE REUS

**NEGRE
SOBRE
BLANC**

INSTITUT MUNICIPAL
REUS CULTURA

Diputació Tarragona

Amb el suport de la Junta d'Herències
de la Generalitat de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

CRÈDITS ARTIGA

Direcció: Assumpta Rosés // **Consell de Redacció:** Cèlia del Diego, Màrius Domingo, Assumpta Rosés, Antonio Salcedo i Quim Torres // **Secretari:** Quim Torres // **Correcció de textos:** Agnès Toda // **Disseny i maquetació:** Àlex Ayyendri
Seguiu-nos al Facebook i a Instagram: ca-es.facebook.com/artiga.tarragona // @artiga.revista // artiga.revista@yahoo.es

ARTIGA
artiga.cat

BIENNAL D'ART CONTEMPORANI GASTRONÒMIC DE CAMBRILS 2020

DEL 29 DE
NOVEMBRE DE
2020 A 31 DE
GENER DE
2021

EXPOSICIÓ SALA ÀGORA

Pl. Ajuntament, 4 | Cambrils

HORARI SALA

De dilluns a divendres de 8.30 a 14.00 h

Dissabtes, diumenges i festius tancat

Aforament limitat segons normativa COVID-19.

Departament de Cultura

T.977 368 484 · clt@cambrils.cat

www.cambrils.cat

Segueix-nos al facebook

facebook.com/cambrilscultura

ORGANITZA

AJUNTAMENT DE CAMBRILS

Cultura

PATROCINA

REPSOL

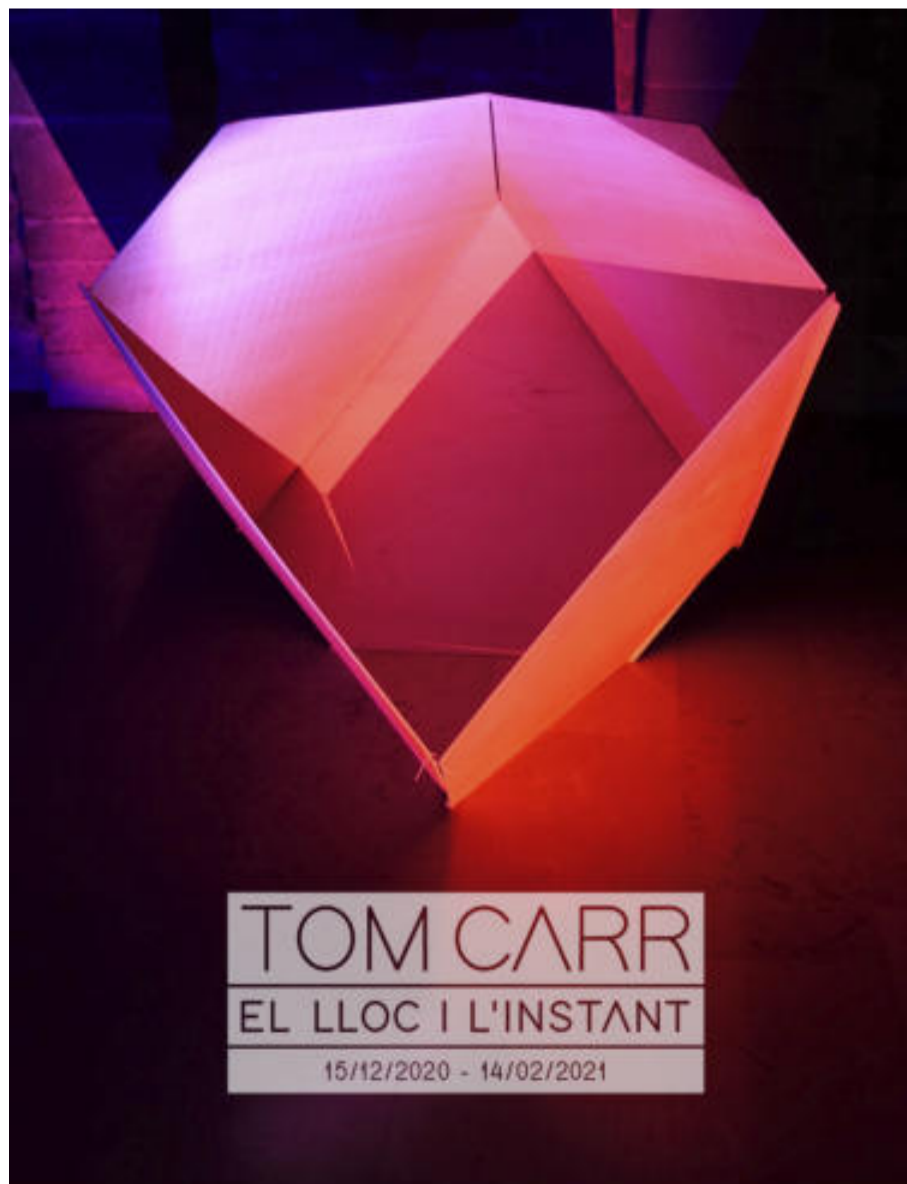
AMB LA COL·LABORACIÓ DE

Generalitat de Catalunya
Institut Català
de les Empreses Culturals

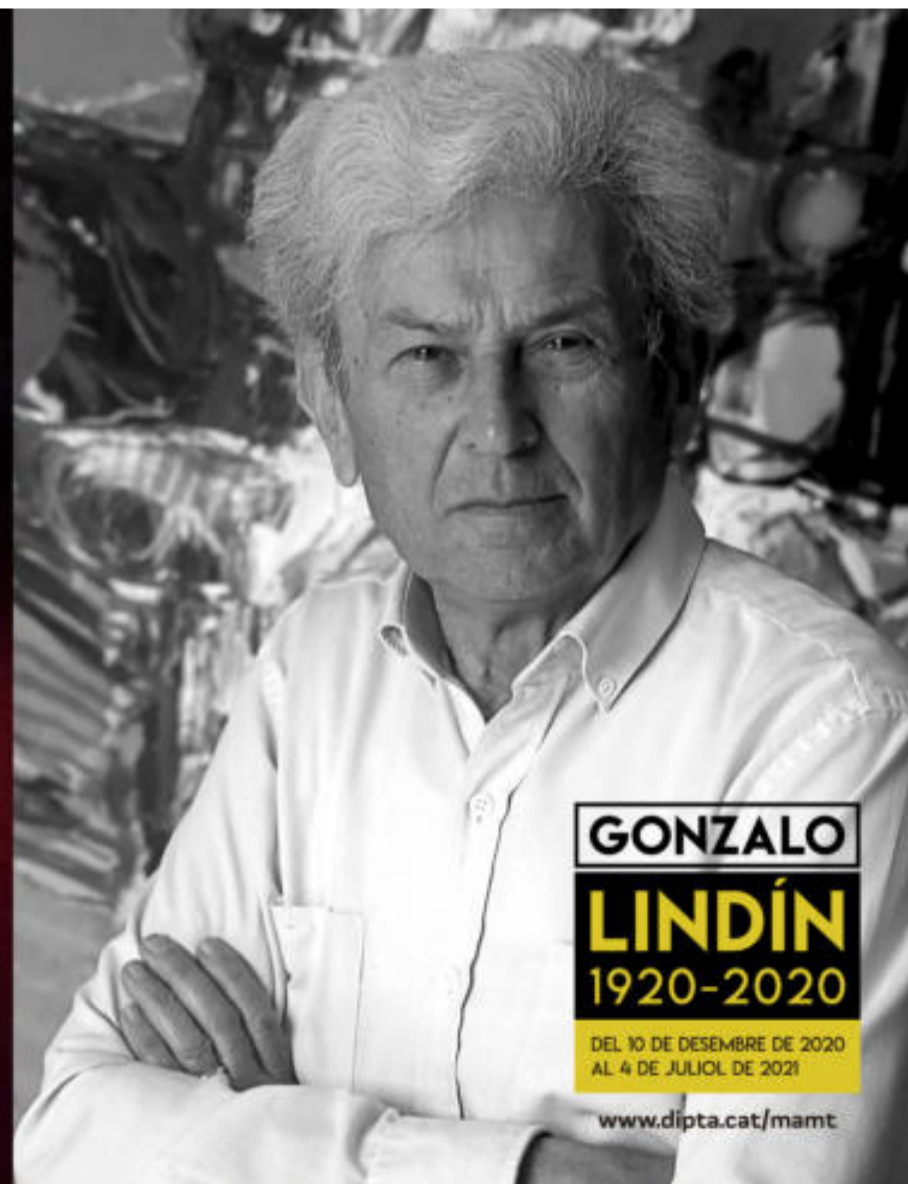
Diputació Tarragona

TOM CARR

EL LLOC I L'INSTANT

15/12/2020 - 14/02/2021

GONZALO

LINDÍN
1920-2020

DEL 10 DE DESEMBRE DE 2020
AL 4 DE JULIOL DE 2021

www.dipta.cat/mamt

MUSEU D'ART MODERN
TARRAGONA

Diputació Tarragona